

Slovo k povzbuzení na úterý 9. března 2021, na Út po 3. neděli postní (sv. Františky Římské)
Biblická čtení: Dan 3,25.34-43; Ž 25; Mt 18,21-35

Milé sestry, milí bratři,

dovolte dnes dvě poznámky; jednu k prvnímu z biblických čtení a druhou ke světici, která má dnes svátek, pro střídmost postní doby povětšinou neslavený, ke svaté Františce Římské.

V prvním čtení máme před sebou Azariášovu modlitbu z knihy Daniel. Protože tuto pozoruhodnou starozákonní knihu v postní době neotevíráme poprvé, bylo již připomenuto, jak tato kniha, v křesťanském členění starozákonních knih řazená mezi knihy prorocké, je snad nejvýraznějším příkladem starozákonní apokalyptiky. Je příkladem literárního druhu, který – v případě knihy Daniel formou příběhu situovaného do dob babylónského vyhnanství – odkrývá skryté Boží pravdy (*apokalypsis* je „odkrytí věcí skrytých“). Tyto pravdy jsou jako Boží pravdy obecně platné, zvláště jsou však důležité pro doby podobné době vzniku toho či onoho apokalyptického textu.

Knihy Daniel vzniká v polovině 2. stol. př. Kr., v době násilné helenizace, v čase pronásledování zbožných a spravedlivých židů, kteří nechtěli přijmout pohanské obyčeje a náboženství, v čase následných makabejských válek za náboženskou svobodu. Starozákonní kniha Daniel je tak dramatickým odkrytím základní pravdy, že Bůh nepouští svůj lid ani v nepřízni doby, naopak, zvláště tehdy je mu blízko a chce ho posílit, dát Boží sílu nepodlehout pokušení a neopustit Boží cestu.

Dnešní úryvek je z takzvaných Přídavků k Danielovi, tedy z té části biblického textu, která je přítomná pouze v širší (řecké) verzi knihy. Patří tedy mezi ty části Starého zákona (takzvané deuterokanonické knihy), které vznikají mimo Palestinu. Jako součást Božího slova je uznávali především židé žijící mimo Izrael. A pak samozřejmě křesťané, protože právě tento širší kánon starozákonních knih a překlad těch ostatních (protokanonických), kánon, jehož základem je *Septuaginta*, řecký překlad Starého zákona, se stal biblí prvních křesťanů.

Azariáš (v Babylónii přejmenovaný na Abednega) je svými dvěma druhy vhozen do ohnivé pece, rozpálené sedmkrát více než obvykle. Je to trest za to, že se jako věrní židé odmítli poklonit zlaté soše, kterou nechal zhotovit král Nabuhodonosor a jejíž úctu přikázal všem svým dvořanům, mezi něž patří i čtyři židovství mládenci (Daniel do pece vhozen není). Když ti tři svázání dopadnou na dno rozpálené pece, nejenže se jim nic nestane a mohou se rozpálenou pecí v klidu a bez úhony procházet, zatímco satrapové, kteří je tam vhažovali byli k smrti sežehnuti žářem jejich plamenů. Ale navíc se v peci s nimi prochází podivuhodně ještě čtvrtý, který «se svým vzhledem podobá Božímu Synu», tedy – v křesťanské četbě – Kristus. V tu chvíli Azariáš pronáší svou krásnou modlitbu, jejíž část jsme v prvním čtení slyšeli.

Azariášova modlitba je dalším z mnoha příkladů starozákonní modlitby, další z mnoha vzorů, jak bychom se také mohli a měli modlit i my. Je to modlitba, která v sobě obsahuje mnohé, co skutečná modlitba obsahovat má: dobrořečení Bohu, připomenutí (všech) jeho dobrodiní, prosbu o další, pokorné uznání vlastních vin a slabostí, kajícnost a odhodlání k obrácení.

«Přijmi nás aspoň pro zkroušenou mysl a pokoru ducha» jsou slova, která snad nejvíce vystihují rozpoložení srdce vyhnanců. Oni ví, že hříchy lidu jsou příčinou jejich neštěstí, ví, že mnozí mnohá dobrodiní od Boha promrhali, a proto vlastně nemají co jiného Hospodinu nabídnout než vlastní lítost. Ale to kupodivu stačí. Azariášova modlitba je vyslyšena, v peci je s mládenci Syn člověka, nakonec jsou všichni tři z pece vytaženi a zachráněni.

Je dobře, že se Azariášova modlitba skrze židy žijící v diaspoře stala součástí Božího slova, že tak promlouvá i k nám. Ani my totiž mnohdy – s upřímným pohledem na svůj život, kolik jsme toho promrhali a pokazili – nemáme Bohu mnoho co jiného nabídnout než «zkroušenou mysl a pokoru ducha». Tak se mnohdy cítíme, tak tomu mnohdy také skutečně je. Ještě intenzivněji to možná začneme prožívat tehdy, kdy nás potká nějaké neštěstí, když se nám přestane dařit.

Zkroušená mysl a pokora ducha se nezdá mnoho. Apokalyptická kniha Daniel nám však v Azariášově modlitbě odhaluje, že i to stačí, aby mohl Kristus přijít. Aby mohl sestoupit i do srdce hříšníka, navštívit ho v jeho peci výčitek a malomyslnosti a z ní nakonec vysvobodit. A to je nesmírně útěšné, zejména pro situace a chvíle, kdy skutečně upadneme do malomyslnosti ze sebe samých, kdy jsme zdeptáni vlastní slabostí a hříšností, kdy se nám přestane dařit, ocitneme se v ohrožení, ve vyhnanství, daleko od chrámu: Nemůžeme-li se před Boha postavit ve své svatosti, ale jen s vědomím (skoro) prázdných rukou, nemůžeme-li se myslet ani to, že bychom byli «služebníky neužitečnými», ti přeci vykonali vše, co jim bylo nařízeno, tak kéž se před Bohem, Pánem Ježíšem aspoň pokorně skloníme jako Azariáš a prosíme ho, aby nám odpustil, přijal nás, potěšil nás a zachránil «pro zkroušenou mysl a pokoru ducha». Kniha Daniel nám odhaluje, že pro Boží dobrotu opravdu i to může být dostačující.

Což samozřejmě není pozvánkou k nějaké laxnosti anebo nějakému opovážlivému spoléhání se na Boží milost. Ale je to životně důležité útěcha a povzbuzení pro situace, kdy už hřích byl prostě spáchán, kdy už jsme leccos ve svém životě pokazili, kdy se něco stalo, co už nejde odestát, kdy jsme z toho všeho v nějakém vyhnanství, nějaké své peci. Je to naděje pro nás slabé a hříšné. Naděje, že nám může být odpuštěno, že může být ještě proměněni. Azariášova modlitba přeci pokračuje: «Celým srdcem tě nyní následujeme a bojíme se tě, hledáme tvou tvář». Boží laskavé odpuštění proměňuje. Ale musí být pokorně přijato, musí zapadnout do zkroušeného ducha. Aby se nám nestalo to, co se stalo prvnímu ze dvou služebníků v dnešním evangelijním podobenství, že z radosti z odpuštění se nenaučil sám odpouštět, odpuštění ho nijak neproměnilo, zůstal sobcem...

Na závěr ještě krátce ke svaté Františce Římské, jedné z pozdně středověkých světic, která může v mnohém promluvit i k nám dnes, v době pandemie.

Františka žila na přelomu 14. a 15. století v Římě (její životopisná data jsou 1384 až 1440), v dobách velmi neklidných a dramatických, v dobách vrcholící krize (papežství) pozdního středověku. Pocházela ze zámožné římské rodiny a navzdory své touze po řeholním životě se (z poslušnosti rodičům) vdala za jednoho římského šlechtice. Stala se skutečně vzornou manželkou a matkou, zůstala jí i navzdory těžkým ranám osudu, smrti svých dětí a následné invaliditě manžela. Po celou dobu vedle živé a opravdové zbožnosti si uchovala z lásky k Bohu a lidem i jeden z nejdůležitějších (řeholních) ideálů, touhu po chudobě. I proto také – s dovolením svého manžela – neustále a velmi štedře rozdávala z rodinného majetku, podporovala nejedno charitativní dílo, založila nemocnici, zaopatřovala mnohé potřebné. Když se finančních prostředků nedostávalo, sama chodila pro své chudé žebrot. Sama chodila ošetřovat nemocné, a to i v době moru. Více než pětadvacet let se pak vedle toho všeho s velikou láskou starala i o svého nemocného manžela. Po jeho smrti roku 1436 se definitivně zřekla všeho světského, zbývající majetek svěřila jedinému přeživšímu synovi a odešla do řeholního společenství (žijícího podle benediktinské řehole), které krátce před tím spolu se svými družkami založila a finančně zaopatřila, k oblátkám od Tor de Specchi (podle prvního řeholního domu). K Pánu v pověsti veliké svatosti odešla 9. března 1440.

Svatá Františka Římská je jednou z těch překrásných světic, které dokázaly živě zareagovat na potřeby své doby, které se snažily žít svou lásku k Bohu i lidem i v situacích, které neodpovídaly jejich původním představám, které dokázaly své hmotné bohatství a své světské možnosti pochopit a uchopit jako potenciál k pomoci druhým, dokázaly se v době krize rozdělit o svůj majetek, dát své síly do služeb potřebných, vidět nemocné a chudé a chtít jim účinně a reálně pomoci. Františka se nezavřela ze strachu se do svých rodových římských domů, ani svou zbožnost neodtrhla od života. Šla pomáhat, jak mohla, kde toho bylo potřeba. Z lásky k Pánu Ježíšovi, s nímž ji pojila živá zbožnost, a z lásky k lidem, s nimiž ji mimo jiné spojovalo nesení tíže doby, doby neklidu, zmatků, válek a moru...